

Przemysław Paweł Grzybowski:
Spotkania z Innymi. Czytanki do edukacji międzykulturowej. Kraków 2011, Oficyna Wydawnicza „Impuls”; ss. 124.

Spotkania z Innymi. Czytanki do edukacji międzykulturowej to kolejna publikacja Przemysława Pawła Grzybowskiego wydana w 2011 roku przez Oficynę Wydawniczą „Impuls”. Autor ma już w swym dorobku naukowym kilka prac z zakresu edukacji europejskiej i międzykulturowej, a mianowicie: *Edukacja europejska – od wielokulturowości ku międzykulturowości*; *Edukacja międzykulturowa – przewodnik. Pojęcia, literatura, adresy*; *Edukacja międzykulturowa – konteksty*. Jego działalność publikacyjna jest dowodem niezwyklej aktywności naukowej tego pedagoga.

Problematyka książki sytuuje się w refleksji nad szeroko pojmowaną pedagogiką i edukacją międzykulturową. Na podkreślenie zasługuje trafność, ważność i aktualność podejmowanych zagadnień w poszczególnych częściach, a także ich dobór.

Problematyka spotkania z drugim człowiekiem zawsze była i jest aktualna. Dziś nabiera szczególnego znaczenia w sytuacji narastających przejawów wrogości, wykluczenia i marginalizacji osób należących do innych niż nasza własna grup, kultur, religii itd. Żyjemy w epoce naznaczonej różnicowaniem społecznym, kulturowym, ekonomicznym, w tym kontekście daje o sobie znać znaczna wrażliwość na potrzeby drugie-

go człowieka. Kontakty, relacje z innym człowiekiem nie należą do łatwych. Na tym skomplikowanym polu problematyka edukacyjna nabiera szczególnego znaczenia.

Zawarte w opracowaniu *Spotkania z Innymi. Czytanki do edukacji międzykulturowej* teksty – opowiadania przeznaczone są dla dzieci w wielu od 6 do 10 roku życia. Mogą być wykorzystane z powodzeniem w edukacji domowej przez rodziców, jak i przez nauczycieli, animatorów kultury na zajęciach szkolnych i pozaszkolnych.

Ukazane w opracowaniu pole problemowe jest bardzo rozległe i wewnętrznie zróżnicowane. Książkę rozpoczyna rozdział przygotowujący potencjalnych odbiorców i propagatorów idei „spotkania” do pracy z zawartym w niej materiałem, jednocześnie wprowadzający w problematykę, porządkujący całość, zawierający merytoryczne uwagi dla rodziców i nauczycieli.

Praca składa się z kilku części, w pierwszej poznajemy główną bohaterkę Kamilę, małą dziewczynkę – rówieśniczkę potencjalnych odbiorców książki, która pod opieką rodziców i dziadka poznaje ludzi i świat. Jest to bardzo udany zabieg redakcyjny. W kolejnych dwóch częściach: w świecie dorosłych (9 opowiadań), w świecie dzieci i młodzieży (8 opowiadań) Kamila opowiada o poznanych ludziach. Są to osoby różniące się pod wieloma względami – osoby niepełnosprawne, chore, starsze, przedstawiciele innych narodów i kultur, wyznawcy innych religii, osoby różniące się stylem życia i możliwościami rozwo-

ju. Ich sytuacja życiowa jest wynikiem wydarzeń mających miejsce zarówno w przeszłości, jak i teraźniejszości, a odmienność jest często powodem wykluczenia, marginalizacji czy stereotypowego postrzegania. Kolejne spotkania koncentrują się wokół wartości takich jak: tolerancja, szacunek do drugiego-innego człowieka. Wartości w edukacji są bardzo istotne. To w znacznej mierze od wyznawanych wartości, wrażliwości na problemy społeczne zależy, jak jest organizowane życie społeczne. Edukacja jest ważnym czynnikiem w procesie kształtowania się indywidualnych i grupowych światów wartości i postaw.

Wartościowa jest ostatnia część książki – nowe spotkania, czyli co jeszcze warto przeczytać i obejrzyć, w której znalazł się wykaz literatury i lista adresów stron internetowych dla rodziców, nauczycieli i dzieci poszerzających poruszaną w opracowaniu problematykę. Na uwagę zasługują oryginalne ilustracje autorstwa Lucyny Fic.

Książka stanowi wprowadzenie w szeroko pojętą problematykę rozumienia odmienności kulturowych. Przygotowuje do dialogowych interakcji z przedstawicielami innych niż własna kultur. Rozwija u dzieci umiejętności formowania pytań o skutki określonych strategii wobec Innego. Zachęca odbiorcę do poszukiwania także we własnym środowisku lokalnym osób różniących się pod wieloma względami, często nierozumianych przez otoczenie. Nauczycielom dostarcza materiał metodyczny przydatny w projektowaniu sytuacji edukacyjnych wspomagających rozwój i kształtowanie

tożsamości dziecka, a także przeciwdziałania uprzedzeniom i dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne, narodowość, wiek, (nie)pełnosprawność, odmienność wyznaniową, religijną, językową i z innych przyczyn. Zawarte w niej opowiadania oswiają z innością i odmiennością ludzi, rozwijają wrażliwość na drugiego człowieka.

Uczyć się, aby żyć wspólnie, jest bez wątpienia jednym z największych wyzwań do podjęcia przez współczesną edukację. Świat dzisiejszy jest często światem przemocy, konfliktów. Jak dotąd edukacja niewiele zrobiła, aby zmienić ten stan rzeczy. Wydaje się, że taką rolę spełnić może edukacja międzykulturowa, która zakłada, iż dbałość o zachowanie własnej tożsamości ma być połączona z kształtowaniem pozytywnych postaw otwartości na drugiego-innego człowieka i jego kulturę, postuluje uczenie się dialogu międzykulturowego, a tym samym warunkujących go postaw dążenia do zrozumienia innej kultury, szacunku do niej. Jej istotną cechą jest zbliżenie i „bycie razem” – integracja.

Autor zadbał o to, by prezentowane pole problemowe opracowania obejmowało możliwie szerokie spektrum zagadnień, ujęć i kontekstów związanych z Innym. Edukacja międzykulturowa ze względu na specyficzny charakter swego przedmiotu i celów nie może pozostawać obojętna na procesy ugruntowanego kulturowego i etnicznego wykluczenia Innego. Szczególnie istotna jest tu praca z małym dzieckiem i jego rodziną. Oddziaływania rodziny, przedszkola, szkoły i instytucji pozaszkolnych win-

ny się wzajemnie dopełniać, być spójne. Podręczniki do O-III nie zawierają zbyt wiele tekstów prezentujących poruszaną w pracy tematykę. Recenzowana książka znakomicie wypełnia tę lukę, dostarczając wartościowego materiału do analiz i dobrych przykładów zachowań w stosunku do bliźniego.

Zarówno główne zagadnienie spotkania-kontaktu małego dziecka z drugim-innym człowiekiem, jak i jego aktualny ciężar gatunkowy powodują, że recenzowana praca *Spotkania z Innymi. Czytanka do edukacji międzykulturowej* Przemysława Pawła Grzybowskiego spotka się

z pewnością, podobnie jak opublikowana także w 2011 roku w Białymstoku, praca: *Przygody Innego. Bajki w edukacji międzykulturowej* pod redakcją Anny Młynarczuk-Sokołowskiej, Katarzyny Potoniec, Katarzyny Szostak-Król, ze znacznym zainteresowaniem rodziców, nauczycieli, specjalistów tak teoretyków, jak i praktyków. Obie publikacje komplementarne względem siebie stanowią cenne narzędzie edukacyjne w pracy dydaktyczno-wychowawczej w pierwszym etapie kształcenia – edukacji elementarnej.

Alina Szczurek-Boruta